

ARÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre 12 K || Félévre 6 K
 Negyedévre 3 K
 HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
 Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VII. ker., Abonyi-utca 11. (Bálint-utca sarkj) palota földszintjén).
 Telefon-szám: 108-00

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Az állami fémhányászok ügyéhez.

Irta: **Burdáts Lajos főmérnök**, a m. kir. pénzügyminisztérium bányászati osztályában.

Vettem szives felhívását, hogy becses lapjának 42-ik számában *Oczwirk Nándor* urtól, „Az állami fémhányászat” címe alatt megjelent cikkéhez hozzászóljak. Egyéb sürgős teendőim miatt a cikkekre vonatkozó megjegyzéseimet, egész röviden, csak most közölhetem.

Tagadhatatlan, hogy *Oczwirk Nándor* ur elmefuttatásában sok igazság foglaltatik, vagy inkább sok tekintetben egyetértek vele.

Mai nap, amidőn ugyszólván az egész vonalon oly bányajogi alkotásokkal találkozunk, amelyek többé-kevésbé a bányászat államosítása felé vezetnek, midőn a „lex Gamp”, illetőleg az 1907. évi június hó 18-án életbelépett porosz bányatörvény után, Ausztria is államosított, Franciaország pedig szintén a „la nationalisation des mines” jelszóval hozta meg új bányatörvényét: csak természetes, hogy *Oczwirk* ur is ezt az irányt követi, legalább a szénbányászat tekintetében, hiszen ezt az álláspontját nemcsak az idegen bányászati reformalkotások, hanem a nálunk sajnos tapasztalható kedvezőtlen viszonyok, mint például bányászati vállalkozásra való kedv hiánya és tökeszegénységünk stb. is igazolni látszanak.

Nem kevésbé igaznak kell találnia minden bányászati szakembernek azt is, hogy a bányamérnök hivatása nem adminisztratív, hanem kiválóan gazdasági, illetőleg technikai jellegű. Ez pedig egyáltalában nem egyeztethető össze az állami bányamérnökök jelenlegi status-rendszerével, amely ugyszólván semmiben sem különbözik az adminisztracionális segédszolgálatot tevő számvevőségi tisztviselők státusával, akikkel a bányamérnök teljesen egyező ranglétrát kénytelen megjárni. Ennek folyományaként, valamint a bányászati tisztviselők aránylag kis létszáma miatt is, nem egyszer jelentkezik az az anomália, hogy a számvevőségi tisztviselők az egykoru bányamérnököket rangban és fizetésben megelőzik.

De abban már egyoldalú a cikkíró ur, amidőn azt hiszi, hogy „a szénbányászat az ő nagy tömeg-

termelésével, összehasonlíthatatlanul veszélyesebb üzemi jelenségeivel, mozgalmasabb gazdasági vérkeringésével nem egyeztethető össze a fémhányászat munkakörével.”

Emez állítására reácafolnak a tények.

Amióta az ezüst — akárcsak a szén — egyszerű áruvá lett, amióta az ezüst értéke mindinkább kisebbedik, ezen fémnek depreciációja a fémhányászatot is minél nagyobb arányú tömegtermelésre készíti. Mexikó, Peru, Bolivia, Chile és az Egyesült Államok ezüsthányászata épp úgy, mint Németország, de Magyarország ezüsthányászata is szintén csak nagy tömegtermelés mellett prosperálhat.

És hogy vagyunk azokkal a veszélyes üzemi jelenségekkel? Eltekintve attól, hogy a fémhányász nélkülözni kénytelen a szénport, amely a tüdőgümősödésnek keletkezését, illetőleg annak további folyamatát akadályozza meg, nem tagadható, hogy a sujtólég által okozott szerencsétlenségek gyakoribbak a kőszénbányászatnál. De kétségtelen, hogy az általa fejlődött füst folytán, szerencsétlenség jöhet elő a fémhányászatnál is, amint szomorú példánk is van erre az 1879. évi nagy szerencsétlenség esetében Hodrusbányán, amely szerencsétlenségnek bányamérnök áldozata is van.

Különben pedig a föld mélyébe rejtett kincseknek felkutatása, nyérése és feldolgozása magában véve is régi idők óta fogva nagy veszélyekkel járt. De a mai korban, amidőn a fémhányászat — a felszínen is, de különösen a szénbányászat által még el nem ért mélységben — terjed, s a legkülönbébb eszközöket, gépeket és más műszaki berendezéseket vonja szolgálatába, a legközeltekintőbb és a tudomány vivmányait lehetőleg gyakorlatiasan felhasználó óvintézkedéseknek és mentőkészülékeknek dacára, ama veszélyek még nagyobbakká és számosabbakká váltak. A fémhányászok életét akna-, tárna- és földomlások, vízfakadások, fojtó- vagy sujtólég, aknába zuhanások, gépek, szállító-készülékek, robbantások okozta sérülések, megégések s több más eféle szerencsétlenségek éppen úgy szakadatlanul fenyegetik, mint akár a szénbányászokat.

De az ércek feldolgozásával foglalkozó kohászok

élete és egészsége sincs megkímélve, ezeket füst, ártalmas gőzök és tűz, vagy tüzes anyagok veszélyeztetik. A kohófüstnek a kohókban fejlődött gázok és gőzöknek az egészségre való káros, sőt sok esetben éppen mérgező hatása általánosan ismeretes.

Ekként a fémhányász és fémkohász éppen úgy, mint a szénhányász is egyazonképpen van kitéve az életet és egészséget fenyegető veszélyeknek, s mindannyian teljes készütséggel, lelkesedéssel és rátermettséggel kénytelenek azt a helyet betölteni, amelyet a sors számukra kijelölt. A bányász, akár a fémnél, akár pedig a szénnél, egy-egy katonája a technikai és gazdasági előhaladásnak, felvértezve azokkal a talizmánokkal, melyeket bányászati főiskolánk osztogat, a fém- és szénhányász foglalkozása és munkaköre közötti elsőbbség, vagy különbség hangoztatása nélkül. Nagy kár, ha ezt a belénk plántált és igaznak bizonyult ideát az életben egyesek kétségbe vonják. Mert jó és balszerencse közös sorsunk, az ősrégi bányász-köszöntésre mindnyájan egyformán vagyunk büszkéek, s mindnyájunkra reá fér a jó szerencse. Tehát béke velünk és „jó szerencse!”

A rudaiak germanizálnak.

Foglalkoztunk már a Harkort-féle Rudai 12 apostol bányatársulat „üdvös” működésével Délmagyarországon, Hunyad vármegyében, Brádon, ezen az exponált, oláhok lakta vidéken, ahol ma már szinte fehér holló a magyar földesur. Ehelyütt valóságos garázdálkodást viszen végbe a magyarság legvitálisabb érdekeiben ez a porosz bányatársulat. Végtelenül sajnálatos az, hogy oly erőtlének vagyunk, hogy nincsenek törvényeink, melyek stricte előírnák, hogy az idegen vállalatok *tartoznak* magyar tisztviselőket alkalmazni. Ez most megbosszulja magát Brádon, ahol valósággal fészket rakott a germanizáció, ahol tehát a talajt egészen elvesztette a magyar nemzet lába alól. Eddig oláh volt Brád vidéke és volt egy-egy csillám, de most, hogy ezt végkép kipusztulni hagytuk, felüti fejét ott az élelmesebb, okosabb német és rak biztos végvárat magának ott, támaszkodva a szebeni szászokra. Nem érzékeltük, hogy ha valahol kell a magyarságot támogatni, ellenállásra ösztökélni és *erre képessé fenni*, akkor Brád az, ahol az államnak körül kellene foglalnia a „rudaiak” aranybányászatát s mellettük erős magyar iparvidéket teremteni akkor, amikor ennek lehetősége — igazolják a „rudaiak” — kézenfekvő.

Hogy állásfoglalásunk igen okadatolt, sőt kötelességszerű, ám álljon itt a következő — igen illusztris kézből eredő — levél:

„A germanizálást illetőleg nem ujság itt, hogy a szomszéd németek újból akviráltak Németországból egy bányamérnököt a mai napon. Az illető *magyar-ellenes* porosz társulatnak már csak két magyar diplomás (!) alkalmazottja van, egy mérnök és egy erdész, a többi mind az ő fajtájuk és ezeknek is *kifelé áll a rudjuk*. A felőrök is nagyobbrészt németek, vagy pedig oláhok, utóbbiak már annyira germanizálva, hogy *nem is akarnak magyarul beszélni, (!) de németül már megtanultak (!)* s így közös intrikával a magyar felőröket rendre különböző ürügy alatt *kitették*. Alig van egy pár még náluk, holott a magyarok bányásziskolát végeztek, míg az oláh alkalmazottak paraszt munkásokból lettek felőrök, akik mellett a szegény magyaroknak *keserű a kenyérök*. A kedves porosz urak annyira vannak a magyar kincs élvezete mellett a

magyar gyűlölettel, hogy oláh cselédeket vesznek csak azért, *nehogy gyerekeik magyarul tanuljanak, ami nekik kereken meg is van tiltva*, nagyobb gyerekeiket részben külföldre, részben Nagy-Szebenbe küldik tanulni, ők maguk *oláhu*l grammatikából tanulnak, (!) de egy szótszem akarnak magyarul tanulni, a mi nagy d. . . . ság. Az itteni poroszok protestánsok, de a magyar református templomba nem járnak, hanem nagyobb ünnepek alkalmával Szebenből hozatnak szász papot és azzal tartatnak az igazgatósági lakáson istentiszteletet. A nőtlének közül, illetve egy Wadák nevű özvegy diplomátlan porosz mérnök Szebenből nősült és ott vett házat a magyar föld kincséből, hogy fiaiból szászokat neveljen, stb. stb.

És ha az ember szemükre hányja, azzal főznek le, hogy miért nem vette a bányát gróf Toldalagítól magyar társulat, vagy a kormány, mert akkor nem ők volnának a vidék urai! . . .

A vidék urai!!! De halljuk csak tovább a pusztában kiáltó magyar szavát! . . .

Nagyon kívánatos volna, ha a kormány figyelme ráterelődnék erre az állapotra s némiképpen segítene ezeken a bajokon. Hiszen erre módja is volna. Szerezze meg az állam-ézeket a gazdag aranyterületeket, amelyeknek egy igen nagy része ma még magyar kezekben van. Ne engedje idegen kézre jutni a brádvidéki bányákat, amelyekről tudományos kutatásokból bizonyosodott, hogy az ország leggazdagabb aranytartalmu érceit tartalmazzák.

A rudaiakról még csak annyit, hogy a Rudai tizenkét apostol társaság igazgatója dr. *Buchrucker* ur annyira dühös magyargyűlölő, hogy a történelmi és régészeti társulatot személyes jelenléte nélkül akarta „megetetni és itatni” és csakis többek rábeszélésére volt kegyes a személyére mondott tosztok meghallgatására a „*kutya magyarok*” közé menni.

Ime, így fest a magyar világ Brád vidékén. Így érvényesül ott a magyar állameszme a porosz urak jóvoltából. Ez érdekes levélhez nincs sok hozzátenni valónk. A leplezetlen igazság nyilatkozik meg benne s minthogy írója oly férfiú, akinek szavában feltétlenül biznunk kell, csak azt óhajtjuk, hogy a kormány tegyen lépéseket az iránt, hogy ennek az exponált vidéknek magyarsága megmentessék a pusztulástól. Hogy ezt miként oldja meg, a bányáknak az állam részére való megszerzésével, vagy más kormányhatalmi intézkedéssel, ez más kérdés.

KRÓNIKA.

Üzlet.

Szept. 15. — A londoni *börzén* a *rezet* kész üzletben 58 Lstr. 10 sh-gel, három óra 59 Lstr. 7 sh. 6-vel, *cinnt* 136 Lstr. 2 h. 6 d-vel, három óra 137 Lstr. 5 sch-gel, *cinke*t 23 Lstr.-gel, *ólmot* 12 Lstr. 15 sh-gel és *nyersvasat* három óra 51 sh. 4 d-vel jegyezték. — Az amerikai *vaspiacon* 250.000 t. *sínt* rendeltek.

Szept. 16. — A Rheinisch-Westfalische Kohlensyndikat augusztusban 5.59 (—0.18) millió t. *szenet* adott el. — Az osztrák *petroleum*-finomítók az árat 23 K-ról 24 K-ra emelték q-kint. — Magyarországi *petroleum*-fúrásokra alkalmi társaság alakult, mely Alsófehérmegyében, az Iza-folyó mentén szándékozik kutatni.

Szept. 19. — A német *vaspiac* irányzata oly szilárd, amilyen már rég nem volt; az amerikai kereslet egyre növekszik. — Felsőcsertésen megnyitották a *nagyági* kincstári bánya új zúzó-művét 60 nyíllal s napi 40 t. teljesítménnyel.

Szept. 20. — A kincstár a keresztügyi zúzótelepen kísérleti *lúgzóművet* épített szegény ércek kílúgozására.

Szept. 21. — Három svéd mérnök szabadalmat kapott új eljárásra, melylyel sikerült a *nyersvasnak* villamosság segítségével

vel való előállítását megoldani, s ezzel a termelés költségeit tonnáknál 60 K-ról 50 K-ra mérsékelni. — Amerikában az északi és déli *nyersvas* ára t. kint 0.25—0.5 d-rel emelkedett. Az *aluminium* ára a londoni tőzsdén 19 fontról 71 font st-re emelkedett.

Szept. 22. — Amerikában az angol *öntöttvas* bevétele kezd észrevehetővé válni.

Szept. 24. A *Stahlwerksverband* szeptemberben 550 t-val több rendelést kapott, mint a múlt év ugyanezen havában. Legélénkebb az üzlet bányásinokban.

Szept. 30. — A *zolyombrézói* vasgyár lemezhengerműve az egyik henger törése folytán több hétre beszüntette üzemét. — *Offenbányán* a kincstár *vasércet* készül bányászni.

Vállalatok.

Szept. 15. — A *Harpeni* bányatársaság 8 (11) % osztalékot fizet; a *nyers* jövedelem 16 millió Mk-ra rüg. — A *Phoenix* nyersjövédalma 23 millió Mk-ra 9 (11) %-ot fizet. — A *Regatul Roman* és az *Astra* 30 millió lei alaptőkével új *petroleum*-bányavállalat alapítását tervezik.

Szept. 20. — A Rimamurányi *teherautomobil* járatokat rendez be Dernő—Hárskút—Rožsnyó között *vasércet* szállítására.

Szept. 22. — A Rimamurányi közgyűlésén való részvétel céljából a Wiener Bankverein 80.000, az ellenzék 44.000 drb részvényt tett le. — A *hollópataki* bánya üzemét a német vállalkozók, akik azt a belgáktól átvették, végleg beszüntették, mert nem bizonyult jövedelmezőnek.

Szept. 23. — A *Goluboveci kőszénbánya* r. t. ellen elrendelték a csődöt.

Szept. 24. — A Heraclei *kőszénbányavállalatot* szanálni kell, mert újabb egy millió franknyi vesztesége volt, úgy, hogy most már az egész veszteség 4 millióra rüg.

Szept. 27. — A *Harkort'sche Bergwerke u. chem. Fabriken* zu Schwelm u. Harkorten, mely a brádi *arany*-bányamű valódi tulajdonosa 7 (10) % osztalékot fizet

Szept. 29. A Laurahütte *nyers* jövedelme 6,307.015 (8,891.566) Mk-ra rüg, míg a tiszta jövedelem 1,806.899 (3,187.935) Mk-t tesz s ebből 4 (10) %-ot fizetnek.

Szept. 30. — A Magyar *acélárugyár* r. t. részvényeinek jegyzését a bpesti tőzsdén elrendelték. — A *Brennbergi kőszénbánya* r. t. kutatásai eredményeseknek bizonyultak s kiaknázásukra 1.7 millió K beruházást fordítanak. — A *Stea Romana* az 1908/9. üzletévre 8 (9) % osztalékot fizet.

Egyesülés.

Szept. 22. — A Standard Oil Co. 5 millió dollárért 10.000 acre kiterjedésű *petroleumterületet* vásárolt Illinoisban.

Szept. 25. — A Svég-vidéki *vasbányák* kartell-irodája megkezdte az eladásokat a jövő évre az eddigi árak mellett.

Szept. 30. — A német vasművek ismét *drótszög*-kartell létrehozatalán fáradoznak.

Statisztika.

Szept. 15. Az osztrák vasművek augusztusban 29.304 (—1203) t. *rudvasat*, 13003 (—1177) t. *vas*-tartót, 4099 (—110) t. *durvalemezt* és 5543 (—8879) t. *sint* adtak el.

Szept. 16. — Az osztrák bányák augusztusban 1.19 (+0.003) millió t. *kőszén*et, 0.16 (+0.005) millió t. *kokszt*ot és 2.08 (—0.04) millió t. *barnaszén*et termeltek.

Szept. 26. — Angliában a múlt évben a bányamunkások száma 47.135 fővel 1,017.740-re emelkedett.

Szept. 28. — A felső-sziléziai *kőszénbányák* szeptember első felében 114.006 (111.273), naponta tehát 8746 (8532) waggont szállítottak el.

Bányajog.

Szept. 21. — Az osztrák kormány az amerikai Standard Oil Co. betolakodása ellen *petroleum*-monopóliumot szeretne behozni.

Szept. 23. — Az angol alsóház a kormány javaslatára határozatot fogadott el, hogy a bányabérektől 5 százalékos adó szedendő, melyből a pénzügyminiszter a f. évben 350.000 font st. bevételt vár.

Munkások.

Szept. 20. — Az amerikai *acéltröszt* a Labor Union tagjai kizárja a munkából. — A Pressed Steel Car Co. munkásainak sztrájkja véget ért.

Szept. 21. — Walesben egy bánya 700 főnyi legénysége beszüntette a munkát, hogy így nem szervezett munkások fölfogadása ellen tiltakozzék.

Szept. 25. — A Gutehoffnungshütte közhirre tette, hogy öt évnél tovább munkában álló, fedhetlen életű munkásainak bérelőleg formájában fejenként 1000 Mk. kölcsönt hajlandó adni kamat nélkül, hogy építésre telket vásárolhassanak. — A butte (Montana) *rész-bányák* munkásai beszüntették a munkát, mert a mérnökökkel összeveszték.

Balesetek.

Szept. 16. Borislavban a galíciai *nyersolajszállító* társaság harmadik olajtartója is felrobbant s a tűz 12 házat hamvasztott el. A tüzet a személyzet vigyázatlansága okozta.

Vegyesek.

Szept. 18. — A weszfali köszönformációban, a Consolidation III/IV. bánya 490 m. szintjén *petroleumot* tartalmazó rétegre akadtak, amilyen a Rhein-Elbe-bányában is mutatkozott.

Szept. 19. — *Oravicabányán* villamvilágítást rendeznek be.

Szept. 20. — A *torda—topánfalva—abrudbányai* vasút építésének költségeit 11.8 millió koronában állapították meg s így egy kilométerre 125.700 K esik.

Szept. 29. — Az amerikai *acéltröszt* új telepe, Gary (Indiana) eddig 42,797.230 doll-be került s végleges befejezéséhez összesen 60 millió doll-re lesz szükség.

✂ HAZAI HÍREK ✂

A bányászok és az alkoholizmus.

Az alkoholizmus a bányamunkások között is veszedelmes pusztításokat végez. A bányász nehéz foglalkozásával jár, hogy megkivánja az alkoholt, amely pillanatnyilag kellemesen hat szervezetére, de később annál jobban érzi annak káros hatását. Az alkoholizmus pusztítása ellen már régóta védekeznek egyes bánya- és kohóvállalatok. Tatabányán például *Jex* bányagazgató mély szociológiai érzékre valló intézkedésekkel elérte, hogy az alkoholfogyasztás nagyon alászálljon és mint-hogy egyszerre a bajt nem lehetett orvosolni, a bányamunkásokat a sörre szoktatta, amely kevésbé káros, mint a pálinka. Hasonló intézkedések szüntették meg a munkások iszákosságát Vihnyén, ahol Kachelmann Károly és Fia sörgyárat létesített és olcsó sört ad a munkásoknak, hogy a pálinkaélvezetről leszokjanak. Ezek azonban csak példák, amelyeket nem lehet általánosítani. Más intézkedésre van itt szükség. Az alkoholelles liga most körlevelet intézet a nagyobb ipari, gyári és bányavállalatokhoz, amelyben erélyes módszert ajánl az alkoholizmus pusztításai ellen. Ime itt a levél egész terjedelmében:

Nagytekintetű Igazgatóság!

Az alkoholizmusnak káros hatásai közismertek. Ismeretes, hogy az alkohol számos betegségnek, bűnnek, balesetnek az okozója, leszállítja a munkás munkaképes-

ségét és így nemcsak a munkásra, de a munkaadóra egyaránt nagy fontosságu, hogy a munkások tartózkodjanak a szeszes italok élvezetétől.

Tekintettel ezen körülményekre, ugy a munkás, mint a munkaadó jól felfogott érdekében tisztelettel kérjük, sziveskedjék elrendelni, hogy a gyár, illetőleg üzem területén sem munkaközben, sem pihenési idő alatt semmiféle szeszes italt fogyasztani nem szabad. Ezen feltétel a munkás felvételénél szerződészerűleg kikötendő, illetőleg a munkarendbe felveendő. A gyárvezetőség a gyár területén belül fennálló kantinok üzemben vételét a jövőben csak ugy engedélyezze, ha az kötelezi magát, hogy szeszes italokat (bor, sör, pálinka egyaránt) nem árusít, ezeknek a fogyasztását a kantinhelyiségben meg nem engedi, hanem olcsó és célszerű alkoholmentes italokról (elsősorban jó ivóvíz, ezenkívül bouillon, tej, kávé, tea ásványvizek) gondoskodik. A már üzemben levő kantinok bérletét pedig kérje fel ezen tilalom betartására. Természetesen rendelje el azt is, hogy a munkásoknak a gyárba szeszes italt hozni tilos.

Ezzel kapcsolatban egyuttal azt a tiszteletteljes kérelmet intézzük a tek. Igazgatósághoz sziveskedjék nekünk módot és alkalmat nyújtani arra, hogy a szolgálatában álló munkásoknak alkalmilag előadást tartsunk a szeszes italokról, az általuk okozott károkról és az alkoholellesenes küzdelemről.

Kérésünk szives teljesítését remélve, vagyuk kiváló tisztelettel, *Náray Szabó* ministeri tanácsos, elnök, *Dr. Dóczy Imre* belügyministeri s. fogalmazó, főtitkár.

A bánya és kohó vállalatok jól tennék, ha a javasolt módszert életbeléptetnék. A bánya és kohó munkások javát szolgálnák ezzel és sok bányamunkás családot mentenének meg a pusztulástól.

A nagysármási földgáz megvizsgálása. A kormány, mint „A Bánya” ezt először megírta, megvásárolta a nagysármási földgázforrást és a Mezőség fölvirágoztatása érdekében a földgáz kihasználásával nagyszabású központi villamos művet kíván létesíteni. A kormány most bizottságot küldött ki a földgázömlés megvizsgálására. A bizottság tagjai *Böckh* Hugó, *Schelle* Róbert és *Herzmann* Miksa, mindhárom kiváló selmeci professzor, akik vizsgálataik eredményeit nemsokára jelentésben fogják a pénzügyminiszternek előterjeszteni.

Kinevezések. A király a szerajevói bányakapitányságnál alkalmazott *Schwarz* József bányatanácsosnak a főbányatanácsosi címet és jellegét, a szerajevói földtani intézetnél alkalmazott *dr. Katzer* Frigyes országos geologusnak pedig a bányatanácsosi címet és jellegét adományozta. — *Boroska* Lajos díjtalan pénzügyi számgyakornokká neveztetett ki a selmecbányai bányagazgatóság mellé rendelt számvétséghez, *Neszményi* Dezső aknászlatinai segélydíjas gyakornokot pedig pénzügyi számgyakornokká nevezték ki a sóvári főbányahivatal számvétségéhez osztották be.

Szellemly Geyza halálához. Szellemly Geyza, a váratlanul elhunyt kir. bányatanácsos szomorú halálesete alkalmából igen sok részvétellel és irat érkezett az özvegyhez, így *Wekerle* miniszterelnöktől, *Földes* Bélától, *Materny* főesperestől, egyesektől, testületektől stb. stb. Az ev. egyház vasárnap tanácsulést tartott, hol derék jegyzője és gondnoka halála fölött őszinte részvételének adott kifejezést s érdemeit jegyzőkönyvileg megőrökíti.

A selmeci főiskola látogatottsága. A selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola halga-

tóinak száma az 1909—1910 tanév első semesterében 502. Ezek közül beiratkozott a bányamérnöki szakosztályba 109, a fémkohómérnökibe 11, a vaskohász mérnökibe 56, az erdőmérnökibe 326. Az első éves hallgatók száma 189.

A Máv. gépgyári munkás-gimnázium. A napokban nyílt meg a m. kir. államvasutak gépgyárának munkás-gimnáziuma. Az ünnepélyen *Molnár* Viktor államtitkár *Vajkay* Károly miniszteri tanácsos, az állami gépgyárak központi igazgatója, mint a munkás-gimnázium védnöke üdvözölte. A gimnázium szervezésében tevékeny részt vett *Myskowsky* Ernő főgimnáziumi tanár.

Tanulmányut. Ujabbán erősebb érdeklődés mutatkozik főképp Németországban bányáiparunk iránt. Tanulmányra hozzánk látogat el a fiatalabb német bányász-és geologus-generáció, világos jeléül először annak, hogy a selmeci akadémia ma is hivatása magaslatán áll és világszerte elismert tudásu és intelligenciájú munkaerőket nevel a hazai bányászatnak, akiknek munkáját a külföldiek tanulmányozni idejárnak. Érthető is ez, mert pl. Németország, amely délafrikai gyarmataiban most kezd erőteljes fémbányászkozást, hol talál olyan a kor színvonalán álló és mégis ősrégi bányászatot a kontinensen másutt, mint hazánkban. Másrészt nem új dolog, hogy a földtani intézet a világon a legelső helyen áll. Legujabbán egy előkelő származásu, szimpatikus fiatal német bányászgeológus, *Bergreferent Junghann* tartózkodik hazánkban és minekutána megtekintette a földtani intézetet, járt Selmeceen, *Böckh* professzor utmutatására Tiszolczon, az ottani *Magnetova* hegyet dolgozza fel geológiai studiumokban. *Junghann* személyében a magyar bányászat jó hírének egy leendő erős terjesztőjét nyerte meg „A Bánya”.

A Heinzelmann-gyár mélyfurásai. A Heinzelmann-féle vasgyár bányatársulat ujabbán elég tanujelét adja mozgékonyágának és életképességének. Legutóbb mélyfurásokat eszközölt. 3 hó alatt 12 furólyukat mélyített Licze község határában, oly helyeken, amelyeknek művelésével már teljesen felhagytak s melyeket a meghallgatott szakértők teljesen kimerülteknek mondtak. A gyár mostani agilis igazgatója *Nemes* Ödön, vaskohász léteire, — mint ez most kitünik, — kitünő bányász is, megállapította, hogy a liczei határban feltétlenül kell még lennie vasércnek. *Lange-Lorcke*-féle gyémántkoronás furókészülékkel fogott hozzá a mélyfuráshoz. Az eddig feltárt uj vasércmennyiség meghaladja az egy millió métermázsát. Ez azonban csak kezdete a furásoknak, mert a furólyukak messzeterjedő telepeket ígérnek. A vas kitünő, vörös vasérc, összetételében, sőt már külsejében is versenyez a boszniai hematittal. Heinzelmannék persze már biztosították a területet zártkutatómunkákkal és adománytelkekkel.

A Rudai tizenkét apostol bányatársaság aranytermelése. A társaság gothai központjához benyújtott jelentés szerint a Rudai tizenkét apostol bányatársaság október havában 122.824 gramm aranyat termelt a szeptemberi 121.567 grammal és az 1908. év október havi 146.658 grammal szemben. A folyó év július 1-től október végéig termelt arany mennyisége 476.890 gramm, az előző évi ugyanezen időszakának 594.200 grammjával szemben.

A vrdniki állami szénbánya vasutja. A vrdniki állami szénbányák termelésének emelkedésével együtt jár az, hogy az 1909. XV. törvénycikkbe felvett módon a ruma—vrdniki vasut szállítóképessége is fokoztassék. Ezen munkálatok megkezdése már elhatározott dolog. Összesen 1.900.000 korona beruházásra van szükség, amit az állami szénbányászat fejlesztéséről szóló törvényben be is illesztett a kormány. A munkák keretében tartozik Ruma és Vrdnik állomások rakodó bővítése, a ruma—vrdniki vonalnak az india—mitrovica—vinkovcei

vonalba nyílt vonalon való beágazásának megszüntetése, a vonal műtárgyainak és felépítményeinek megerősítése, pályaszinemelés, blokk-berendezés, éjjeli szolgálatra való berendezkedés stb. A munkák több évi elosztással végezhetnek, de a zöme még 1910-ben elkészül.

A bányamunkások biztosítása. „A Bánya” régóta foglalkozik a magyar bányamunkások helyzetével s kiváló szakférfiakat szólaltatott meg ebben a kérdésben. A kérdéshez most hozzászól Gyulai Gy. Károly is, aki figyelemreméltó módon foglalkozik a bányamunkások biztosításával és életrevaló javaslattal szolgál. A bányamunkás — ugymond — súlyosan terhes munkája, betegségeket és kora vénséget aránytalanul hamarabb előidéző foglalkozása következtében, a bányaomlások s a bányalég veszedelmei nélkül is, méltán rászolgál arra, hogy jövőjéről, családjáról, nyugalmáról messzemenően gondoskodjanak. Ennek pedig csakis a bányamunkás biztosítása révén lehet teljes mértékben megfelelni. A bányamunkás helyzete, munkaköre, sokkalta terhesebb, mint bármely egyéb munkásé, elkerülhetlenül szükséges tehát őt munkaképtelenség, betegség, baleset és elhalálozás esetére, egyaránt biztosítani. Persze az intézménynek igazságos utakon kell haladni, amennyiben a teherből a munkaadóra s a munkásra egyaránt aránylagos résznek kell jutni. A magyar bányamunkás biztosítását, a ma már elavult bányatárspénztár intézménye legfeljebb az éhenhalás ellen óvta valamennyire eddigelé. A hazánkban újabb időkből létesült bányavállalatok teljesen mellőzték is a társaspénztári intézményt és annak igénybevételét. Ott, ahol társaspénztárláda létesült is, aránylag nagy összegű befizetések ellenében, legfeljebb orvosi kezelést és az éhenhalás ellen valamelyes készpénz segítséget nyújthattak. A mai modern kor gyakorlati követelményeivel szemben, a társaspénztárak szervezete, legfeljebb elnézésre tarthat számot, azt is inkább történeti multjánál, mint anyagiakban való gyakorlati előnyeinek fogva. Egyébként elég ha ráutalunk arra a régidőktől ismert tünetre, hogy a bányamunkás maga, soha rokonszenvvel nem viseltetett a társaspénztári segélyintézmény biztosítási oldala iránt. A bányamunkás valódi biztosításának egyedüli módja a kötelező biztosítás, és pedig: betegség, baleset, munkaképtelenség és halálesetre oly összeg erejéig, amelyet a munkás, tulmegterhelés nélkül, heti keresményéből megfizethet. Munkás törvényünk szerint a munkás tartozik a betegsegélyző pénztárba keresetének 1—2%-át befizetni, amihez a munkaadó ugyancsak 1—2%-al szokott hozzájárulni. A leány munkás, rendkívül súlyos helyzetére való tekintettel 1%-ot meghaladó befizetésnél magasabb összeggel meg nem terhelhető. Ám ez az összeg aztán kizárólag a biztosítási összeg törlesztésére fordítandó. Megbetegedés esetére, a külföldi ilyenmü vállalatoknál több helyütt szokásos módozat a következő: maguk a munkások kölcsönösen fizetnek egymásért bizonyos megállapított összeget, mondjuk hetenként 40—80 fillért. Ezt az összeget bizalmi választmány kezeli s ebből a beteget, az özvegyet, az árvákat gyámoijtják. Ott ahol ez az alap, bizonyos összeget meghalad, aztán azt, kölcsönös megállapodás útján a biztosítási összeg aránylagos fölemelésére fordítják. A munkaadók, a heti befizetések összegét tartoznak pontosan, az illető biztosító intézeteknek beküldeni. A mun-

kások bizalmi férfiai tartoznak a felügyelő bizottságnak elszámolni. A gondjukra bizott összegekért őket egyekben az egyetemleges anyagi felelősség terheli. Az összes biztosítási kötvények megőrzés végett nem a munkaadónak, hanem az illetékes bányahatóságnak adandók át. Ezen kötvények elidegeníthetlenségét — biztosítani kell. Az 1% s a heti 40—80 fillér befizetés sehol sem jár a bányamunkás nagyobb megterhelésével. A teljes kölcsönösségen alapuló intézménynél, a munkás, tudva azt, hogy munkatársai segítségét veszi igénybe, testi jólétére jobban vigyáz, s bizonyos kollegiálitásnál fogva, betegségtettetés, vagy más hasonló módon az intézménnyel visszaélni aligha fog, hiszen ugys tudja, hogy az alap, ha bizonyos összeget túlhalad, megint csak saját biztosítási összegének növelésére lesz fordítva. Ha aztán ilyen helyeken a munkadó, kedvezőbb üzletek lezárásával, maga is hozzájárul néhány ezer koronával, a biztosítási kötvények értékének aránylagos emeléséhez, a bányamunkás helyzete és jövője egyaránt biztosítottak lesz tekinthető. A bányamunkás sem fogja így helyét minduntalan változtatni, sőt kötelességét is, biztosított jövője nyugodt tudatában, kétségtelentül buzgóbban teljesítheti.

A Szápári kőszénbánya fejlesztése. A Szápári kőszénbánya részvénytársaság elhatározta, hogy 500,000 korona elsőbbségi kötvény kibocsátásával újabb tőkét szerez be a bánya fejlesztése érdekében. Az elsőbbségi kötvényeket egy későbbi közgyűlésen részvényekkel fogják kicserélni. A kőszénbánya teljes üzembhelyezése már megtörtént s a társaság ez idő szerint 10, esetleg 15 vagon szenet tud kitermelni. A kedvezőtlen közlekedési viszonyok azonban kizárják az üzem teljes kihasználását. A bányától a vasuti állomáshoz most Benz-féle teherautókkal szállítják a szenet. Ez a közlekedési módszer azonban roppant költséges és az ut rosszasága miatt rossz időben nagy nehézségekkel jár. A társaság eleinte azzal a tervvel foglalkozott, hogy iparvasutat épít, de ez a terve az érdekelték közönyös magatartása miatt megghiusult. A vasutvonal ugyanis többnyire papi birtokokon vezetne keresztül, akik nem hajlandók egy fillérrel sem hozzájárulni a költségekhez. A községek szegények, magas pótdadjuk miatt a miniszter meg sem engedné a lakosság megterhelését. Ha az iparvasut létesítése leküzdhetetlen akadályokkal járna, a társaság *sodronykötélpályát létesít*, amely még a legközelebbi nyár folyamán fog megépülni.

A Magyarhoni Földtani Társulat f. é. november 3-án szerdán d. u. 5 órakor a m. kir. Földtani Intézet előadó termében (Stefánia-ut 14) szakülést tartott, melynek tárgysorozata a következő volt: Dr. Franzenau Ágoston: Középmiocén rétegeknek új előfordulásáról Budapest környékén, Rákospalotán. — Dr. Tuzson János: Újabb adatok Magyarország fosszilis flórájához. — Dr. Vogl Viktor: Adatok a Székesfejérvártól nyugatra lévő rögök geológiájához.

A bányász szerencséseje. *Czeriák* Lajos balambányai bányász egy nyolcad osztályosjegyet vásárolt Kövecsi Domokos elárusítónál. Egy ideig figyelemmel kísérte a huzásokat, de aztán a sok csalódás után egészen megfeledkezett sorsjegyééről. A 96071. számú sorsjegy azonban az utolsó huzáson kijött s tulajdonosa számára megnyerte a 600.000 koronás prémiumot. *Czeriák* nem is álmodott erről a szerencséről. Pár nappal ezelőtt azonban Kövecsi Domokos felkereste a bányászt s örömmel újságolta neki, hogy a sorsjegyet 2000 koronával kihúzták. *Czeriák* szerfölött megörült ennek a hírnek, Kövecsi Domokos ekkor ajánlkozott, hogy majd fölmege

ő Budapestre s lehozza számára a pénzt. Czeriák elfogadta az ajánlatot, bár gyanusnak tünt föl előtte a mohó ajánlkozás. Kővecsi el is utazott a fővárosba. Czeriák pedig ezalatt a sorsolási jegyekben utána nézett a dolognak s megtudta, hogy a 600.000 koronás prémiumot is megnyerte, tehát Kővecsi be akarja őt csapni. A budapesti rendőrség detektívjei letartóztatták és a főkapitányságra kísérték. Kővecsi kihallgatásakor egy hosszú és szövevényes mesét talált ki mentéseül, amelynek azonban aligha lehet hitelt adni. Elmondta, hogy a sorsjegyet csak nagynehezen adta el Czeriáknak, mivel a jegy száma az ő neve mellett állott egy reklámcédulán s ő hitt abban, hogy nyerni fog. Sokat tanakodott feleségével is eladja-e, ne adja a sorsjegyet. Végre Czeriák kérésére odaadta a jegyet.

Az osztrák-magyar államvasutttársaság a resicainai utért. Az osztrák-magyar államvasutttársaság resicai uradalmi intézősége 100.000 korona kamatmentes kölcsönt ajánlott fel a megyének, hogy a *Resicabánya és Anina között elterülő utat*, mely kanyarulatai, emelkedései és rohamos esései következtében az év tulnyomó részében a lakosság részére járhatatlan, javítsa ki. Kétségtelen, hogy a megyebizottság az ut céljaira felajánlott összeget elfogadja, mert ezzel a 193.000 korona költséggel meghatározott előirányzat legnagyobb része fedezetet nyer. A munkálatokat Keilner államépítészeti hivatali mérnök tervezte. Nyitott és zárt alagutak, mély utak, 200—300 méteres bevágások tartkanak a Domán és Gerbitye községeken átvonuló utat.

Bányászbal Iglón. Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület szepesi osztályának legutóbb tartott ülésén Hönsch Árpád indítványára elhatározták, hogy a legközelebbi farsang folyamán Iglón egy bányászbal rendeznek. A bál vigalmi bizottságába beválasztottak: Münnich Kálmán elnök, Hönsch Árpád, Szuhay József dr., Böhm Árpád, Mischitz Nándor, Hovorka József, László Samu, Pavlanszky Ede.

Egy bányagazgató elfogatása. A Goluboveci kőszénbánya részvénytársaság igazgatóját, Laufer Sámuelt a budapesti rendőrség a nagykanizsai törvényszék vádtaácsának elfogató parancsa alapján letartóztatta. A letartóztatásról értesítette a kanizsai vádhatóságot, ahonnan azt a választ kapta, hogy Laufer bányagazgatót hamisan vádolták meg csalással s így az elfogató parancs hatályát veszítette. Ennek alapján a rendőrség Laufert szabadonbocsátotta. A letartóztatás előzményeiről a következőket jelentik lapunknak: Laufer ellen Strém Károly nagykanizsai szénkereskedő büntető feljelentést tett a nagykanizsai kir. ügyészségnél, mire Laufert kihallgatásra idézték. Ez azonban nem volt otthon s mint-hogy heteken át nem jelentkezett, a nagykanizsai törvényszék vádtaácsa kiadta ellene az elfogató parancsot. Az átirat többek között a budapesti főkapitánysághoz is megérkezett, melynek titkos rendőrei kinyomozták Laufert, elfogták és átszállították az ügyészség fogházába. A nagy feltűnést keltő letartóztatás alapjául szolgáló feljelentésben az foglaltatik, hogy Laufer nemrégiben megjelent Strémnél és mintha a bányászrészvénytársaságnál minden a régiben lett volna, megrendelést kért a kereskedőtől, ki előtt elhallgatta, hogy a társaság felszámolni és feloszlatni készül. A kereskedő, ki régi üzleti összeköttetésben állt Lauferral és a bányával, — gyanútlanul átadott 600 koronát Laufernek, hogy ezért neki szentet küldjön. Multak a hetek, a szén csak nem jött és a kereskedő kezdett türelmetlen lenni, mignem rájött, hogy a bánya beszüntette üzemét. Nosza, nekilátott, hogy a 600 koronát visszaszerezze az igazgatótól, ez azonban sehogysem sikerült, mire család miatt feljelentést tett ellene és hosszú keresés után Laufer Sámuel végre bekerült a fogházba, ahonnan valami uton módon mégis kiszabadult.

A brennbergi bányászsztrájk. Már több ízben megemlékeztünk arról az áldatlan harcról, amely a Brennbergi kőszénbánya részvénytársaság üzemét hetek óta zavarja. A munkások ragaszkodnak követeléseikhez, a társaság pedig nem hajlandó semmiféle engedélyt biztosítani, tehát valószínű, hogy a brennbergi bányában még sokáig szünetelni fog a munka. A békéltetés

érdekében mindent elkövet *Töpler* dr. soproni polgármester és *Illés* Vilmos, Sopron város bányászakértője, de közbenjárásuk eddig nem járt eredménnyel. A sztrájk ügyében Sopronba érkezett *Nyíró* főbányatanácsos is.

Szénforgalom. A magyar kir. államvasutak vonalai mentén fekvő kőszénbányák az október hó 10-étől október hó 16-áig terjedő héten, hat munkanap alatt, összesen 13.143 kocsirakomány szentet adtak fel; 1341 kocsirakománnyal többet, mint az előző héten, ellenben 184 kocsirakománnyal kevesebbet, mint a múlt év hasonló (október 11-től október 17-éig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 2190 vasuti kocsit raktak meg, 223 kocsival többet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

A Sziklai és Társa bányalámpákat szállító cég helyiségeit VII., Rottenbiller-utca 8 alá helyezte át.

✻ KÜLFÖLDI HIREK. ✻

Nemzetközi bányászkongresszus Düsseldorfban. A Liégeben 1905-ben tartott nemzetközi bányászati kongresszus elhatározta, hogy a legközelebbi alkalommal Düsseldorfban rendeznek nemzetközi kongresszust. A rendezőbizottság, amelyet még a liégei kongresszus delegált, most küldte szét előzetes értesítését. Az értesítés szerint a kongresszus, amely a bányászat, kohászat és gyakorlati geológia minden ágát fölöleli, 1910 július 20-án kezdődik és 3 napig tart. A rendezőbizottság élén előkelő nagyiparosok és a bányatechnika kiválóságai állnak. A kongresszus tagjai két csoportba tartoznak: alapítók, kik 100 márkával lépnek be és résztvevők, akik 20 márkát fizetnek. Az előbbieket a kongresszus összes kiadványait, az utóbbiak pedig csak azokat, amelyek szakcsoportjuk köré tartozik. Ha a résztvevők a többi csoport kiadványait kívánják, minden szakosztály után 5 márkát fizetendő. A kongresszus tárgyai összüléseken és felolvasásokon kerülnek megvitatásra. A szakosztályok ülésein fontos gyakorlati kérdések lesznek tárgyalva. Szó van egy hölgybizottság alakításáról is, amely a hölgyvendégek düsseldorf tartózkodását mennél kellemesebbé tenni hivatott. Mindennemű felvilágosítást a nemzetközi kongresszus intézőbizottsága nyújt. (Düsseldorf, Jacobi-Strasse 3 5).

Olajtüzelés az osztrák vasutakon. Az osztrák államvasut mozdonyainak tetemes részét olajtüzelésre rendezi be. A mozdonyok nov. 1-től fogva ezen tüzeléssel fognak a vasut északkeleti vonalain közlekedni. Drohobyczben egy 1000 t. napi teljesítményű destilláló telepet állítottak fel, amelyet 9*5 km. hosszú csővezeték köt össze Tustanowicevel, ahol egy esztendőre szóló készlet van a földtárnyokban elhelyezve. A destilláló telepen a nyersolajból kivonják a könnyen illó részeket (25%) és mintegy 800 C. lobbanási ponttal bíró fűtőolajat állítanak elő. A destilláló telepről 35 töltőállomásra viszik 212 db. 35 tonnás ciszternakocsi segítségével az olajat. E kocsik gőzfűtési berendezéssel bírnak, hogy télen a befagyás megakadályozható és a gyors kiürítés biztosítható legyen. Az olajtüzelésre 695 régi mozdonyt alakítanak át és 78 új mozdonyt szereznek be; e lokomotívok mindegyike szükség esetén, lényeges változtatás nélkül szénttüzeléssel is járható. A tüzelés valamennyi mozdonynál Holden-rendszerű, ugyanaz, melylyel mintegy 12 év előtt a Máv. is kísérletezett. A folyékony tüzelőanyagot gőzporlasztóval viszik a tüzelőtérbe és csöves előmelegítővel melegítik, hogy az olaj télen is higfolyós állapotban jusson a porlasztóig. A szerkocsi 4 tonnás olajtartánnyal van felszerelve és ezenfelül még 3 t. szentet is fölvehet.

A felsősziléziai kőszénbányászat. Felsőszilézia kőszénbányászata a lefolyt évben is öröndetes föllendülést mutatott. A kőszéntermelés 33,953.856 tonnára rugott az 1907-ik év 32,221.970 tonnájával szemben, vagyis 1,731.885 tonnával vagyis 5*4 százalékkal emelkedett. Ezen emelkedés a nagyváram majdnem minden ágában beállott gazdasági depresszió mellett annál említésre méltóbb, mivel az előző évek is már erős emelkedést mutattak. A

termelésnél még jobban emelkedett a munkások száma, a mi a múlt évi 95.932-ről 106.575-re szökkent fel, tehát 11-12 százalékkal növekedett. Az emulasztott munkanapok száma 28.267-ről 31.179 millióra emelkedett, úgy hogy a munkaerőre 292,6 munkanap esett a múlt évi 294,7 szemben. Az egyes munkás évi munkája csekélyebb volt, mint a múlt évben s 318 tonnát tett ki a múlt év 336 tonnával szemben. Dacára a végzett munka ezen jelentékeny hanyatlásának, az évi átlagbér ismét emelkedett. A termelt mennyiség értéke 1908-ban: 305 millió márkára rugott míg 1907-ben 272½ millió márkára becsülték. A tonna értéke a múlt évhez viszonyítva 528 márkával emelkedett. Miután azonban a munkabérek 107,3 millió márkáról 121 millió márkára emelkedtek, egy tonna napvilágra hozott szénért egyedül munkabérben 0,24 márkával fizettek többet, úgy hogy az átlag netto nyereség tulajdonképpen nem csak nem emelkedett, hanem még hanyatlást is mutatott. A felszülézi szénbányászat kielégítő eredményéhez, a mely feltűnő ellentétben állott a rossz gazdasági helyzettel, de különösen a vasiparral, elsősorban Magyarország és Ausztria nagy szénszükséglete járult hozzá. A felszülézi szénexportítás Magyarországra és Ausztriába, a mely 1907-ben 30,8 százalékkal növekedett az 1906. évihez viszonyítva, 1908-ban további 426.000 tonnával emelkedett, vagyis 6,7 százalékkal. Ezen eladási fokozás főként a felszülézi bányák nagyobb részesedésére vezethető vissza, különösen az osztrák államvasutak üzeme szénszükségletének fedezésénél. A felszülézi szénét úgy a magyar mint az osztrák államvasutigazgatóságok a folyó évben is nagyobb mértékben használják. A kivétel a felszülézi szén második főexportterületére. Oroszországba 23.000 tonnával, vagyis 2,8 százalékkal hanyatlott. Ezen hanyatlás nem annyira az orosz ipar rossz üzletmenetére, mint inkább a Donez-területéről származó gázzsén illetve az angol szén versenyére vezethető vissza. A mennyiben a porosz államvasut igazgatóság az angol szénnek a keleti kikötőkből kivételes fuvardíjakat engedélyez az Oroszországba való keresztülvitele, támogatja az angol szénnek a némettel való versenyben. E mellett a felszülézi szénbányászat fejlődése szempontjából feltétlenül szükséges a szénkivétel, mert csak ezáltal menekült meg 1908-ban is erős hanyatlástól, mivel még a belföldi eladási területén is az angol szén versenyével találkozott. Az angol szén behozatala ugyan 1908-ban a múlt évhez képest 1,895,258 tonnával, vagyis 19,9 százalékkal hanyatlott. E mellett azonban figyelembe kell venni, hogy az angol szén behozatala az 1907. évben az előző évhez képest 57,4 százalékkal emelkedett, úgy hogy 1906-ban az angol szén részesedése a német piac ellátásában még mindig jelentékenyen nagyobb volt, mint az 1906. konjunktúra-évben.

A világ petroléumtermelése. A világ 1908. évi petroléumtermelése 1908-ban 38,052,233 tonnára rugott, az 1907. évi 35,032,235 tonnával szemben. A többtermelés tehát 3,019,998 tonna. A termelő államok közül legelső helyen állnak az Egyesült Államok, amelyekre a világtermelés 63%-a esik. Ezután következik Oroszország 21,75%-kal, majd Galícia és Románia 4,61, illetőleg 3,0%-kal, míg a többi állam termelésére 4,62%-os esik. A világtermelés legutóbbi három évről a következő kimutatást nyújt szét:

Országok	Tonna			A világtermelés %-a
	1906	1907	1908	
Egyesült Államok	23,942,997	22,149,862	16,784,602	63,00
Kanada	70,400	105,200	75,777	0,30
Mexikó	464,189	133,355	—	1,82
Peru	134,824	8,732	5,640	0,22
Oroszország	8,291,526	8,247,795	7,833,340	21,75
Hátsó-India	1,143,243	1,116,946	1,152,122	3,00
Galícia	1,754,022	1,175,974	729,239	4,61
Románia	1,147,727	1,129,097	887,091	3,00
Elő-India	672,938	379,316	534,001	1,70
Japán	276,124	268,129	227,532	0,72
Németország	141,900	106,379	76,954	0,25
Összes termelés:	38,052,233	35,032,235	28,315,820	100,00

Az Austria tőkeemelése. Az Austria petroléumipar-társaság 16-án közgyűlést tart, a melyen az eddigi 1½ milliónyi részvénytőkét 12 millió K-ra emelik fel. A társaság megveszi a morva-schönbergi finomítót és gyár-

telepét nagyobbítja. Az új részvényeket részint a régi részvényesek, részint egy német bankcsoport veszik át.

Interpelláció egy osztrák bányavállalat ügyében.

Az osztrák képviselőház legutóbbi ülésén Steinwender interpellációt intézett a kormányhoz, hogy minő álláspontot foglal el a prágai vasműrészvénytársaság azon kísérlete ellen, hogy a cseh bányatársaság likvidációja alkalmával inscenált színleges árverés által, valamint részvényei kibocsátásánál követni szándékozott eljárás által a kincstárnak illeték és adó tekintetében kárt okoz.

✕ ÜZLET, SZÁLLÍTÁSOK. ✕

Bánya és kohóértékek a tőzsdén. A tőzsdén uralkodó lanya irányzat befolyással volt a bánya és kohóértékekre is. A politikai viszonyok alakulásával következtetett be az általános lanyhaság, amely a héten állandóan uralta a tőzsdét. Különösebb eredmény nem is történt a bányáértékekben. Följegyzésre méltó, hogy a Rimamurány—salgótarjáni vasmű részvényei néhány koronával emelkedtek. A biztos kezekben levő nagyobb bányáértékek árfolyama szilárd volt. Meglepő emelkedést láttunk a Ganz részvényeiben. Ezek a papírok közel 100 koronával emelkedtek. Persze magyarázhatták, hogy mi ennek az oka. A Ganz-gyár a legújabb waggon és mozdonyrendelésekkel annyira el van látva, hogy üzemének foglalkoztatása évekre biztosítva van. A tőzsdén ebből azt következtetik, hogy az idej üzleteredmények igen kedvezőek lesznek.

Keskenyvágyú vasúti anyagok beszerzése. Az igazságügyi miniszter 3259. szám alatt rendeletet bocsátott ki, amelyben az igazságügyi hatóságok figyelmébe ajánlja a *Magyar belga fémpár rt.* keskenyvágyú vasúti anyagait.

A kábelgyárak kartelje és áremelése. Értesülésünk szerint az osztrák és a magyar kábelgyárak között már hosszabb idő óta karteltárgyalások folytak, melyek most azzal végződtek, hogy az egyezményt megkötötték. A megállapodások 1909. december hó 1-én lépnek érvénybe, s hogy ezek mily irányuak, jellemzi az, hogy már most elhatározták a jelenlegi áraknak 10 százalékkal való fölemelését. A gyárosok tárgyaltak még a termelés kontingentálásáról is, de e részben még nem jutottak végleges megállapodásra.

Tőkeemelés. Az Egyesült Izzólámpa- és Villamosági Részvénytársaság Ujpest, elhatározta, hogy az e hónap 11-re egybehívandó rendkívüli közgyűlésnek javasolni fogja az alaptőkének másfél millió korona névértékű részvénytől öt és fél millió koronára való emelését. Az új részvényeket a Kereskedelmi Bank vezetése alatt álló szindikátus fogja átvenni. Az új tőkét a fémfonalu lámpák gyártásának lényeges fokozására fogják fordítani.

Villamosvasut a Balaton-vidéken. Keszthely és Hévíz fürdő között régóta terveznek villamosvasutat. A múlt évben felvetett részvénytársasági építési terv a jegyzések csekély voltánál fogva dugába dőlt. Most a Ganz cég, a Reischl család, mely a Hévíz bérloje és Keszthely városa akarja megcsinálni. Ez ügyben a múlt héten értekezlet volt a képviselő testület tagjaival, ahol a tervezetet és költségvetést a Ganz cég főtitkárja Ripka Ferenc dr. terjesztette elő. Az értekezlet a tervezetet általánosságban elfogadhatóknak tartja ezért a gyár főtitkára a beadványt benyújtja a városnál, mely 30 nap mulva kitűzi a tárgyalásra.

Javulás az amerikai vaspiacon. Október havában a nyersvasprodukción 2,593.000 tonnát tett ki a múlt havi 2,385.000 és a múlt év október havi 1,567.000 tonnával szemben. A heti termelési képesség november 1-én 594.000 tonna volt a múlt évi 565.000 tonnával szemben. Az acéltrust nyersvas produkciója a múlt hónapban 1,219.000 tonna nyers vasra és 1,598.000 tömörvasra rugott. Az acélművekhez változatlan bőséggel érkező rendelések következtében az acélgyártáshoz szükséges nyers vasat jövő év május havi szállítással 19 dolláros alapon bőségesen vásároltak. Keleten terjedelmes eladások történtek bázisos vasban 1910. első negyedére. Öntődevasban az üzlet nyugodt. A hidépítési ipar kilátásai jók. Bádog- és vascsövek után magasabb árakat remélnék.

A téglahiány. A tömeges városi és magánépítkezés következtében bekövetkezett az az előrelátható kaimitás, hogy kellő mennyiségű téglát nem áll rendelkezésre. Ennek egyik oka az, hogy a téglakartel nem képes elegendő téglát gyártani és a másik fő hiba a fuvar hiánya. Ezen az elsőrendű építkezési bajon, mely súlyosabban nehezedik a vállalatokra egy hosszabb letöltésű kőműves-sztrájknál, a város hatósága, illetőleg dr. Bárczy István polgármester minden lehető módon segíteni igyekszik. A közmunkák tanácsánál elérte azt, hogy a lakhatási engedélyek megadásánál rendkívül előnyös intézkedéseket léptetett életbe, másrészt a téglaszállítás körül is lényeges előnyöket nyújtott minden irányban.

A Ksod. munkásházai. A kassa-oderbergi vasut vezérigazgatója elhatározta, hogy úgy mint Iglon, munkásainak Ruttkán is éppittet házakat oly módon, hogy minden munkás lakbérének megfelelően két vagy három szobából álló házat 20 év alatt letörleszt s a ház azután saját tulajdonába megy át. A vezérigazgató kiküldött tisztviselője a kassa-oderbergi vasut alkalmazottakkal már megkezdte a tárgyalásokat. A munkások tömegesen jelentkeztek és a házak építését a jövő tavasszal kezdik meg.

IRODALOM.

A Bányászati és Kohászati Lapok novemberi száma érdekes tartalommal jelent meg. *Vankó Rezső* a centrifugál szivattyúkról, *Schubert Ede* az ezüstfejtésről ír benne. Ezenkívül érdekes cikket találunk a kénbányászatról. A tartalmas füzetet apróbb közlemények gazdagítják.

✂ SZERKESZTŐI ÜZENETEK. ✂

„A Bánya” karácsonyi száma a magyar szakirodalom szennzációja lesz. Tekintettel a karácsonyi szám terjedelmére, felkérjük mindazokat, akik cikket, ismertető közleményt szántak ebbe a számunkba, hogy a kéziratokat és esetleg az illusztrációkhoz szükséges képeket még idejében küldjék be, nehogy technikai okokból kénytelenek legyünk azok közlésétől eltekinteni. A karácsonyi számba szánt hirdetekekről meg ne feledkezzünk!

Kapitalista, Budapest. A bányabank létesítése nem az ön ideája. Fölmerült már legalább is százszor, de alá is merült. Azután meg nem jól fogja fel a bányabank célját. A külföldön működik néhány ilyen intézet, de egyik sem tud valami nagy eredmény-felmutatni. Ha jó bányauzletről van szó, a nagy bankok, pénzt intézetek kapva-kapnak rajta. Nálunk persze még nem olyan nagy az érdeklődés a bányavállalkozás iránt. A mi pénzintézeteink sokkal kisebb tőkével dolgoznak, semhogy például egy bányatársaságnak 20 mill és hitelt adjanak, amire Németországban nem egy példa van.

L. G. Dobsina. Magyarországon körülbelül 800 bányavállalat van, amelyek közül igen sok üzemen kívül áll, egész sereg pedig rossz kezelés miatt, vagy tüke hiányában nem boldogul. Szerencsés és sikeres bányászathoz nem kell más, mint ásványkincs, pénz és szakértelmes vezetés, keresse mind a hármát s akkor boldogulni fog.

Köszénbányahivatal. A Bányászati és Kohászati Egyesületbe való belépési szándékát Gálócsy Árpád egyesületi titkár urnál jelentse be, Kecskeméti-utca 14 sz. alatt. Nagyon szívesen ajánlja Önt *Andreics János* min. tan., központi igazgató, az Ön főnöke, aki egyben az Egyesület agilis alelnöke is.

K. G. Budapest. A - budapesti m. kir. bányakapitányság helyisége, mint már megirtuk, az I., Dobrentei-tér 5. számú ház I. emeletén van.

Kiváncsi Budapest. A kérdést néhány hétre azért vettük le a napirendről, mert a mai válságos időben úgy sem lehet szó arról, hogy ebben az ügyben, amelynek országos gazdasági jelentőségét nemcsak ön, hanem mindenki elismeri, döntés történjék. Tehát csak türelem!

K. R. Nagybánya. Kérdézősködésére levélben válaszolunk.

P. K. Nagyvárad. Az illető már nincs a kérdéses vállalatnál, amelynek vezetésében nagy változás állott be.

Pályázati hirdetmény.

Egy nagyobb szénbányánál több megbízható gyakorlott fúrómesterre sürgős szükség van, akik jártasak a mély fúrásban száraz uton és vízöblögetéssel, kézi és géperőre. — Kérvények fizetési-igények megjelölésével és pályaleírással Cs. L. jellege alatt e lap szerkesztőségéhez intézendők. (B. 185/45.)

Salgó-Tarjáni Köszénbánya-Részvény-Társulat

A Salgótarjáni Köszénbánya Részvény-Társulat nógrádmegyei szénbányászatánál **bányamérnök-gyakornokra, esetleg segéd-bányamérnökre van szükség.** Kérvények fizetési igények megjelölésével és pályaleírással fenti társulat központi igazgatóságához (Budapest, V Arany János-utca 25.) intézendők.

(B 217/45)

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

Saját gyártmányú FÉNYMÁSOLÓPAPIR és VASZON, MÁSOLÓPAPIR, VIASZ és Telefon 28-48. CREAT-PAPIR, fénymásolatok, autografiák, FÉNYMÁSOLATI BERENDEZÉSEK

FELLNER LEO műszaki papirgyár Budapest, V., Váczi-ut 4. sz.

(B. 197 43)

Sürgős esetben fénymásolatok az esti órákban is készülnek villanyfény mellett.